

Bildanje dobrega, pa vendar družbeno odgovornega potrošnika

Slovenska premiera v MSUM-u

Po poljski premieri decembra lani na Maat festivalu v Lublinu je predstava *Sto zdravic* režiserja Bojana Jablanovca in v produkciji gledališča *Via Negativa* doživela še svojo slovensko premiero.

In to na kulturni praznik, v Muzeju sodobne umetnosti Metelkova v Ljubljani (MSUM). Predstava, kot že sam naslov razkriva, nazdravlja. V poljskem primeru je nazdravljala rojstvu poljskega gledališkega režiserja in vizualnega umetnika Tadeusza Kantorja, v slovenskem primeru pa najprej smrti pesnika Franceta Prešerna, v nadaljevanju pa vsemu tistemu, kar se razrašča na njegovem grobu: kulturi, umetnosti, njegovi dediščini in s tem posledično tudi vsem nam kot njegovim dedičem, posnemovalcem in sledilcem, interpretom in reciklatorjem, oddajnikom in receptorjem umetnosti in kulture, ki je zrasla na vsem tistem, s čimer nas je tako zadožil kot tudi obložil. *Sto zdravic* je tako rekoč praznovanje. Praznovanja in z njimi prazniki pa so tisti motor, ki pomaga oblikovati identiteto pripadnikov posameznega naroda, ki krepijo vezi med njimi, povzdigujejo ponos in mobilizirajo patriotska čustva. In skozi to dajejo legitimnost tistim, ki vladajo. Ja, na prvi pogled se zdi predstava *Sto zdravic* in recital *Mareta Bulca* pred kamerami TV Slovenija kot usklajena akcija. Kajti prazniki so tudi kot naročeni za izražanje nezadovoljstva. Političnega nezadovoljstva.

Božidar Jezernik je v svoji knjigi *Politika praznovanja: Prazniki in oblikovanje skupnosti na Slovenskem* nedvoumno zapisal: "Dokler državni prazniki predstavljajo orodje za mobilizacijo ljudskih množic, njihova zmožnost nadzorovanja vedenja ljudi poteka od zgoraj navzdol, od vladajočih k vladanim. Ko pa postanejo prazniki orodje v rokah množic, nezadovoljnih z vladajočo elito, dogajanje nasprotno poteka od spodaj navzgor, od vladanih k vladajočim. Takrat simbolna moč praznika, podobno kot drugi simboli naroda in/ali države, pomaga ljudstvu izražati njen kritični odnos do oblasti. Če skuša vladajoča ideologija z uradnim seznamom praznikov ljudem vsiliti svojo interpretacijo, se pripadniki, ki so nezadovoljni z ravnanjem oblasti, upirajo na različne načine."

In ravno to nam sporočata Bojan Jablanovec in Anita Wach, poljska performerka, plesalka in koreografinja (ter tudi učiteljica sodobnega plesa ter joge v Varšavi); prvih šest zdravic, ki jih izklicuje ona sama, poteka v maniri kulturnega praznika, nadzorovano in nadvse kulturno, naslednjih štiriindevetdeset pa kličejo obiskovalci/obiskovalke predstave, ki v nadaljevanju postanejo del predstave in s tem tako rekoč od spodaj navzgor prevzamejo nadzor. Zdravice si sledijo druga za drugo, njihova sporočila pa so vse bolj nenadzorovana, k čemur pripomore tudi glasba (Glenn Miller, Michael Nyman, The Stooges, Alfred Schnittke), ki je vse glasnejša, vse bolj dinamična, zaradi česar so posledično tudi zdravice že eno samo kričanje, ki preide tudi v preklinjanje. Praznik, kakršnemu je nazdravljala država, se je izrodil in postal politični protest. Umetnica pa se je iz performerja, plesalke in koreografinje, prelevila v konzumenta (v konkretnem primeru vina in tortic) ter z uživanjem teh sprva scenskih elementov in rekvizitov, nato

pa le še uporabnih živil, po Borisu Groysu, filozofu in umetnostnem kritiku, na katerega se sklicujeta tudi Jablanovec in Wachova, postala zanimiva in sprejemljiva. Tako nekako, kot so zanimivi in sprejemljivi postali muzeji in galerije, ki v svojih prostorih poleg umetniških del "razstavljajo" tudi slaščičarne in vinarje. Vse za to, da si resda izumirajoči in vse bolj obubožani ter do konca razgaljeni srednji razred bilda identiteto dobrega potrošnika, pa vendar vsaj malce tudi družbeno odgovornega.

Vsekakor predstava, ki končuje kulturni praznik in najavlja bližajoči se Festival nakupov in zabave na obrobju mesta.